

STACHE GUIDO EMLÉKEZETE.

Írta: SCHAFARZIK FERENC DR.*

Tisztelt Közgyűlés!

Őszinte szomorúsággal kell hírt adnom a Magyarhoni Földtani Társulat egyik legrégebbi tiszteleti tagjának: dr. STACHE GUIDO, a bécsi, egykor cs. kir. Birodalmi Földtani Intézet érdemdús volt igazgatójának 1921 április hó 11-én történt elhalálozásáról.

STACHE 1833 március hó 28-án Namslau-ban, Sziléziában született, tanulmányait Boroszlóban és Berlinben végezte, 1857-ben pedig belépett a még csak néhány évvel azelőtt alapított bécsi cs. kir. Földtani Intézetbe, amely akkoriban mint az európai kontinens egymagában álló geológiai intézménye — csak a londoni volt nálánál régibb keletű — mondhatni az egész tudományos világ figyelmét és rokonszenvét maga felé irányította. Az 1850-ben történt megalapítás utáni éveket SUESS EDE, a bécsi tudományegyetem néhai zseniális geologus-tanára az intézet klasszikus fénykorának mondotta, amikor Haidinger Vilmos igazgatósága alatt az intézet tagjai szinte fanatikus lelkesültséggel végezték munkájukat. Ebben az első időben láttak napvilágot a Monarchia különböző vidékeire vonatkozólag az első alapvető geológiai térképezések és tudományos leírások, amelyek közül sok még ma is a világirodalom igaz gyöngyszemének tekinthető. Ilyenek Hauer Ferenc alpesi triasz-tanulmányai (1853-tól kezdve), br. Richthofen tanulmányai az alpesi déli és északi mészkővonulatokról (1860, 1862), ugyancsak Richthofen-nek híres monografiája a magyar-erdélyi trachit-hegységeinkről (1861), Stur Dénes fitopaleontológiai leírásai Ausztria limnikus kőszénképződményei flóráiról stb. A bécsi Földtani Intézetben működött ebben az időben fiatal éveiben br. Richthofen Ferdinánd, utóbb a földrajz tanára a berlini egyetemen, aki négy évig tartó nagy kínai útjával és az e tárgyra vonatkozó négy hatalmas kötetből álló tudományos művével soha el nem múló érdemeket szerzett; tagja volt

* Felolvasta a Magyarhoni Földtani Társulat 1922. évi febr. 1-i LXXII. közgyűlésén.

ennek az intézetnek HOCHSTETTER FERDINÁND is, utóbb a bécsi technikai főiskola ismert geologus-tanára, kit innen szólítottak fel az osztrák „*Novara*“ földkörüli expedicióban való részvételre; továbbá STOLICZKA FERENC, ki innen kapott meghívást a kalkuttai „*Geological Survey*“ csász. indiai Földtani Intézetbe való belépésére. Ismét mások e különben kicsiny, alig tíz emberből álló státusból egyéb kiváló állásokba kerültek; ketten azonban rendületlenül kitartottak a szeretett anyaintézetben és nem voltak tőle elcsábíthatók semerre, még pedig HAUER FERENC és STUR DÉNES. És ebbe a lelkes körbe kapcsolódott be 1857-ben az alig huszonnégy éves dr. STACHE GUIDO áhító, tudománysozjas lelke. Belépése után csakhamar alkalmá nyílt alapos szakkészültségét érvényesíthetni még pedig mindjárt 1857-ben LIPOLD V. mellé osztatván be, a keleti Krajna geologiai átkutatása alkalmával, amely témáról szóló összefoglaló jelentése 1859-ben látott napvilágot. Majd pedig Isztriában és Dalmáciában folytatva tanulmányait, amikre az 1859-ben, 1864-ben és 1867-ben megjelent értekezései vonatkoznak, végre megkoronázza itteni működését a „*Liburniai emelet*“-ről írott nagyértékű monografiájának, valamint a Pola hadikikötő városának ivóvízzel való ellátásáról szóló mintaszerű szakvéleményezésének megírásával (1889). Későbbi munkaterülete a Déli Alpesekre esvén, szerencsés kézzel sikerült neki e hegrendszer szövevényes rétegsorozatát főleg az Osternik-hegyen (Karintiában) felfedezett szilurbeli graptolitos palák (1873), továbbá a tőle permkorinak felismert Bellerophon mészkőrétegek kimutatása által (1877—1878) alapvető módon gyarapítani. Sokoldalúságát dicséri a Déli Alpesek idősebb eruptív kőzeteiről szóló munkája is (1877). Megemlítendő végre még ezeken kívül, hogy 1883-ban a LENZ O. által a nyugati Szaharában gyűjtött karbonmészfaunát meghatározta és ismertette.

Ismételt előléptetések után STUR D. igazgatósága (1885) alatt, rajta lévén a sor, a földtani intézet aligazgatójává neveztetett ki. 1894-ben pedig FERENC JÓZSEF Ő felsége által igazgatóvá kinevezve, Ő vette át a bécsi Földtani Intézet vezetését, amely állását 1902-ig, vagyis nyugalomba vonulása napjáig a legnagyobb lelkiismeretességgel betöltötte. Már csak az előbbieken jelzett tudományos és adminisztratív tevékenysége is olyan bokros elfoglaltságot jelent, mely bőven kitölthetett volna akár egy egész emberöltőt. STACHE GUIDO azonban ezenfelül még Magyarország területén is oly kiválóan tudományos működést fejtett ki, amely nevét a magyar geologia fejlődéstörténetében felejthetlenné teszi.

Amikor ugyanis Haidinger V. a Monarchia átnézetes felvételét elhatározta volt, a nagyszebeni „*Verein für siebenbürgische Landeskunde*“ kérésére Erdélyt is felvette a praeferenter térképezendő tarto-

mányok közé. E szekció vezetésére HAUER FERENC lg., első geológust hívta volt fel, aki RICHTHOFEN F. bárótól és STUR D.-től támogatva, 1859-ben meg is kezdette területének beutazását, a következő évben — minthogy első munkatársait másfelé szólította el a kötelesség — maga mellé vette a fiatal STACHE GUIDÓ-t is, akit az É-i és ÉNy-i hegység részek geologiai felvételével bízott meg, még pedig a Szamos áttörésétől a kisszamos-aranyosi hágóig. Ezzel a két nyári munkájával befejezettnek is tekintette HAUER F. a külső feladatát, úgyhogy ezután már csak a térkép és a leírás közrebocsájtásáról kellett gondoskodnia.

A térkép 1861-ben a nagyszombati „*Verein für siebenbürgische Landeskunde*“ égisze alatt látott napvilágot. A leírást, azonban már nem végezte egymagában, hanem felkérte hozzá munkatársul STACHE GUIDÓ-t.

STACHE már egyedül az 1860-i nyári útja révén annyira beleélte magát Erdély geologiai viszonyaiba, hogy a megtisztelő feladatot készségesen elvállalta, nemcsak a saját bejárta területet illetőleg, hanem még azon túlmenőleg még azoknak a fejezeteknek a megírására is vállalkozott, amelyek az erdélyi eruptív kőzetekre és a kristályos-palahegységekre vonatkoztak. E közös munka címe: HAUER F. és STACHE GUIDO: *Geologie Siebenbürgens*, Wien, 1863. 8°, 1—636 old. Nagyobbik fele STACHE GUIDO tollából való, amennyiben a br. RICHTHOFEN-től, STUR-tól és részben HAUER-től felvett jegyzeteket is Ő dolgozta fel. Egy rendkívül becses alapvető munka ez, mely egészen a *m. kir. Földtani Intézet* újabbkori fellépéséig jóformán az egyedüli Erdély földjére vonatkozó érdemleges geologiai kútforrásnak tekinthető.

E szerencsés magyarföldi szereplése után azonban még több ízben volt STACHE-nak alkalma egyes magyar vidékeket megismertetni, még pedig a következőket: 1864-ben járta be és jelentést is írt arról a területről, mely a felső Nyitra és Körmöcbánya szab. kir. bányaváros közé esik. 1865—66-ban pedig a Visegrádi hegycsoportban, valamint Vác körül dolgozott. Ez volt az az útja, amelyen őt BÖCKH JÁNOS, akkoriban selmezbányai, de továbbképzése végett két évre a bécsi Földtani Intézethez beosztott bányászati tisztjelölt kísérte volt, akit ez alkalommal a geologiai térképezés módszerébe bevezetett. 1869-ben pedig bejárta Ungvár környékét, amelynek geologiai viszonyait az 1871-i *Jahrbuch*-ban részletesen ismertette. Ezzel az évvel megszakadt azután a bécsi Reichsanstalt magyarországi szereplése, amennyiben most már a *m. kir. Földtani Intézet* vette át az ország geologiai felvételének kötelezettségét.

A felsoroltakból látható tehát, tisztelt Közgyűlés, hogy STACHE GUIDO közhasznú tudományos működése folytán nemcsak Ausztriát kötelezte örök hálára, hanem Magyarország szempontjából is kiváló

érdemeket szerzett, amiért a Magyarhoni Földtani Társulat őt már régebben a tiszteleti tagjai sorába iktatta. Ha pedig még hozzávesszük azt, hogy Ő főleg BÖCKH JÁNOS és HOFMANN KÁROLY egykori jeleseink révén Magyarország kulturális fejlődése iránt is mindig őszinte barátságot tanúsított, úgy valóban kettős okunk van arra, hogy STACHE GUIDO emlékét mi is fennen tartsuk és kegyeletesen őrizzük.